

Лукаш О. І.

V Всеукраїнська конференція індологів: короткий огляд виступів та подій

16 травня 2024 року у Великому конференц-залі НАН України відбулося Пленарне засідання V-ї Всеукраїнської конференції індологів, яка продовжила традицію наукових конференцій індологів України – I, II, III, IV (2000, 2007, 2013, 2018 рр.) Всеукраїнських конференцій індологів, що проводяться з метою аналізу стану, результатів та перспектив розвитку в Україні такого напрямку сходознавчих досліджень, як індологія. По завершенню Пленарного засідання робота конференції була продовжена у чотирьох наукових секціях, що працювали у конференц-залі та інших кабінетах Державної установи «Інститут всесвітньої історії НАН України». Ця міжнародна наукова конференція була організована Всеукраїнською асоціацією індологів, Державною установою «Інститут всесвітньої історії НАН України» та за підтримки і активної участі дипломатів Посольства Республіки Індія в Україні й представників індійської діаспори в нашій країні.

Почесними учасниками конференції були Надзвичайний і Повноважний Посол Республіки Індія в Україні Харш Кумар Джейн, Посол з Надзвичайних доручень МЗС України, Посол України в Республіці Індія у 2005-2010 та 2015-2022 роках Ігор Зіновійович Поліха, представники індійської діаспори в Україні: Рам Данге – директор К⁰ «Індраяні Оверсиз», заступник голови громадського об'єднання «Товариство Україна – Індія», Арнаб Ройчурамоні – співробітник Інституту Heartfulness (Київ), Сурья Мані – представник об'єднання індійських бізнесменів в Україні «Індія клуб».

У конференції взяли участь провідні індологи України з Києва, Одеси, Миколаєва, Полтави, Львова, науковці академічних закладів України – Державної установи «Інститут всесвітньої історії НАН України», Інституту сходознавства імені А. Кримського НАН України, Інституту філософії імені Г.С. Сковороди НАН України, співробітники Національного інституту стратегічних досліджень при Президенті України, а також керівники і викладачі провідних українських вишів – Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, Київського державного торговельно-економічного університету, Київського національного лінгвістичного університету, Чорноморського національного університету імені Петра Могили (м. Миколаїв), викладачі Інституту сходознавства та міжнародних відносин «Харківський колегіум» (м. Харків) та керівники і викладачі Київської гімназії східних мов №1. Усього в науковій

конференції індологів взяли участь 65 делегатів, було заслухано 34 наукові доповіді, відбулося 4 наукові дискусії (по секціях), тези доповідей та інші матеріали конференції будуть готуватися до друку.

Лукаш Ольга Іванівна – Голова Всеукраїнської асоціації індологів, Голова Оргкомітету конференції, к.і.н., провідний науковий співробітник ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України» відкрила урочисте Пленарне засідання V-ї Всеукраїнської конференції індологів. У своєму *Вступному слові* вона представила короткий огляд діяльності Всеукраїнської асоціації індологів за майже 25 років діяльності, охарактеризувала результати та значення попередніх I – IV Всеукраїнських конференцій індологів. Вона відмітила, що за роки існування Всеукраїнська асоціація індологів організувала і провела більше 200 наукових заходів, присвячених різним проблемам розвитку сучасної Індії – міжнародних конференцій, наукових круглих столів, семінарів, презентацій. Матеріали цих наукових заходів опубліковані у збірниках наукових праць «Індія: давнина і сучасність», «Індологія в Україні (Всеукраїнські конференції індологів: тези, доповіді, промови, статті)», в публікаціях матеріалів і тез міжнародних індологічних конференцій, круглих столів, семінарів. За роки своєї діяльності асоціація зробила значний внесок у розвиток українсько-індійських наукових, гуманітарних, громадських зв'язків – приймала вищих керівників Республіки Індія (у 2005 році – Президента Індії Абдула Калама, у наступні роки – керівників наукових центрів індійських університетів), а також багатьох індійських вчених і фахівців. Асоціація також здійснила наукові спільні українсько-індійські проекти зі вченими та викладачами наукових установ та вишів Індії (2007, 2008, 2013 роки), організувала Дні науки і культури Індії в Україні (2015, 2018, 2020 роки). Багаторічна робота Всеукраїнської асоціації індологів значною мірою сприяла розвитку українсько-індійських відносин у галузі гуманітарної науки, освіти, культури та отримала високу оцінку з індійської сторони, перш за все з боку Посольства Республіки Індія в Україні.

Кудряченко Андрій Іванович – Директор Державної установи «Інститут всесвітньої історії НАН України», доктор історичних наук, професор, член-кореспондент НАН України, Заслужений діяч науки і техніки України у своєму *Вітальному слові* V-ї Всеукраїнській конференції індологів відмітив роль та значення Республіки Індія в умовах сучасних глобальних викликів, підкреслив важливість для України позиції Індії як країни «глобального Півдня», особливо в питаннях війни та миру у сучасному світі, у стримуванні ядерної небезпеки для України та інших країн світу, у напрямку припинення російсько-української війни, справедливого вирішення територіальних питань, у наданні Україні гуманітарної допомоги під час війни та післявоєнної відбудови. Він зазначив, що

нещодавній візит Міністра закордонних справ України Д. Кулеби в Індію (28–29 травня 2024 року) мав за мету сприяти поверненню співробітництва між двома країнами на той рівень, який був до початку російської агресії проти України, а також був направлений на активізацію спільної роботи України та Індії над новими українсько-індійськими проектами і програмами. Під час переговорів керівників міністерств закордонних справ України та Індії у Нью-Делі було прийнято важливе рішення про відновлення роботи Міжурядової українсько-індійської комісії по торговельному, економічному, науковому, технічному, промисловому і культурному співробітництву, останнє засідання якої відбулось ще у лютому 2018 р. Відновлення роботи зазначеної спільної українсько-індійської комісії під час візиту міністра іноземних справ України в Республіку Індія у квітні 2024 року, накреслений план взаємовигідного різнобічного співробітництва на наступні роки, визначення форм та напрямів гуманітарної допомоги Індії нашій країні під час війни будуть мати велику роль та значення у зміцненні двосторонніх українсько-індійських відносин та припинення російської агресії проти України.

Харш Кумар Джсейн – Надзвичайний і Повноважний Посол Республіки Індія в Україні у своїй *науковій доповіді* на Пленарному засіданні V-ї Всеукраїнської конференції індологів на тему «Принципи зовнішньої політики Республіки Індія в умовах сучасних глобальних викликів» зупинився на аналізі еволюційного розвитку основ зовнішньої політики Республіки Індія та їх практичної реалізації в умовах сучасного світового порядку. По-перше, підкреслив він, індійська зовнішня політика є миролюбною, що обумовлено її основними гуманними принципами, які закладені ще в стародавні часи. Ці традиційні ідеї були творчо розвинуті «батьком індійської нації» – Махатмою Ганді, зокрема у його концепції ненасилля, неприєднання, не нав'язування своїх ідей і принципів іншим народам та державам. Сучасна зовнішня політика Індії обумовлена глибокими національними традиціями, великими цивілізаційними надбаннями та унікальним географічним розташуванням. Основи зовнішньої політики Індії у роки незалежності ґрунтувалися на принципах «Руху неприєднання», одним із головних засновників якого виступив видатний індійський політичний діяч, прем'єр-міністр Республіки Індія – Джавахарлал Неру, на відомих у сьому світі принципах «панча-шила», на принципах, що закріплені у Конституції Республіки Індія: мирне співіснування, повага до територіальної цілісності, невтручання у внутрішні справи інших держав, виключення агресії. По-друге, зважаючи на зазначені принципи, Індія реалізовує свою зовнішню політику у сучасному світі, акцентуючи увагу на неприєднанні до військових альянсів, санкцій, участі у миротворчій та військовій діяльності ООН. В той же час Індія спрямовує багато зусиль на надання допомоги іншим державам у подолання наслідків стихійних лих, катастроф, пандемії COVID-19, іншої гуманітарної допомоги під час воєнних дій, а також апелює до публічної та культурної дипломатії із використанням суто індійських інструментів та традицій – політики

«м'якої сили», аюрведи, йоги. Індійська позиція щодо питання війни полягає у тому, що війна не є методом вирішення конфлікту, потрібно шукати дипломатичні шляхи, об'єднувати зусилля багатьох країн світу задля досягнення миру та прогресу національного розвитку.

Поліха Ігор Зіновійович – Посол з Надзвичайних доручень МЗС України, Посол України в Республіці Індія у 2005–2010 та 2015–2022 роках виступив із *науковою доповіддю* на Пленарному засіданні конференції «Україна – Індія: питання війни та миру напередодні Світового Форуму Миру (червень 2024 р.)». У своїй доповіді він проаналізував сучасний внутрішньополітичний стан у Республіці Індія під час триваючих парламентських виборів, які розпочалися 19 квітня 2024 р., триватимуть близько шести тижнів і завершаться 1 червня 2024 р. Результати парламентських виборів в Індії мають бути оголошені 4 червня 2024 р., а 6 червня повинні бути сформованим новий індійський уряд. Доповідач зазначив, що новостворений уряд Республіки Індія має призначити свого представника для участі у Світовому Форумі Миру – світовому саміті високого рівня щодо врегулювання російсько-української війни та припинення російської агресії проти України, який буде проведений за участі багатьох країн світу 15–16 червня 2024 року у Швейцарії. Неучасть у цьому саміті може поставити під загрозу позицію Індії у якості провідної країни «глобального Півдня» та значно знизить її міжнародний авторитет. Разом із тим він зазначив, що очікувати від Індії кардинальних змін в її зовнішній політиці, різкого розірвання її зв'язків та співробітництва з РФ не варто, оскільки Індія наполегливо проводить політику «стратегічного балансування» між основними геополітичними силами сучасного світу, прагматично виходячи з необхідності швидкого вирішення проблем національного розвитку та досягнення статусу однієї з провідних країн світу. Ці складні завдання вимагають від індійського керівництва проводити багатовекторну, незалежну, дуже обережну зовнішню політику, спрямовану на утримання від втручання у гострі геополітичні конфлікти сучасності. На міжнародній арені Індія виступає за вирішення воєнних конфліктів дипломатичним шляхом, невтручання у внутрішні справи інших держав та надання гуманітарної допомоги.

Олійник Олег Миколайович, кандидат економічних наук, старший науковий співробітник ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України» виступив на пленарному засіданні конференції з *науковою доповіддю* на тему: «Зовнішньополітичні пріоритети Індії та Китаю на сучасному етапі». У своїй доповіді він проаналізував особливості та специфіку формування політичної структура Індії та Китаю. Відмітив, що в 1954 році ці країни підписали угоду з відомими принципами «панча-шила», тобто угоду про п'ять принципів мирного співіснування, яка заклала основу розбудови відносин між двома країнами. Не дивлячись на те, що між Республікою Індія і Китайською Народною Республікою досі існують відомі зони занепокоєння, конфлікту та конкуренції, у відносинах між країнами залишається багато можливостей для співпраці. Обидві держави є членами великих сучасних геополітичних

та геоекономічних об'єднань, таких як G-20, БРІКС, ШОС. У XXI сторіччі Індія та Китай увійшли активним гравцями глобального рівня та ініціаторами глобальних ідей. У контексті російсько-української війни індійсько-китайській фактор може відіграти важливе значення, оскільки ці країни мають тісні контакти з РФ. Зокрема, обидві країни імпортують значні обсяги російських енергоносіїв та продовжують співпрацю з нею у військовій та промисловій сферах. Доповідач звернув увагу на те, що Україна у боротьбі проти російських окупантів потребує міцної міжнародної підтримки, яку свого часу вимагали і отримали Індія і Китай, та завдяки якій ці країни спромоглися відстояти свій державний суверенітет та територіальну цілісність. Він також акцентував увагу на тому, що індійська та китайські сторони мають довести, що підтримують зусилля України щодо запобігання розповсюдженню ядерної зброї та екоциду. Така позиція азійських партнерів може запобігти планам російського агресора продовжувати війну проти України та наблизити українське суспільство до довгоочікуваного миру.

Данге Рам – директор К⁰ «Індраяні Оверсиз», представник об'єднання індійських бізнесменів в Україні «Індія клуб», заступник голови громадського об'єднання «Товариство Україна – Індія» у своєму *Вітальному слові* зауважив на наступному. Користуючись нагодою взяти участь у такій важливій науковій конференції, він передав привітання та висловив безмежну вдячність всім хоробрим українцям та українкам Збройних Сил України, які героїчно боронять свою країну та творять справжні дива, надаючи можливість українським науковцям та фахівцям зібратися на такі важливі міжнародні наукові заходи. Він підкреслив, що війна продовжується вже більше двох років, приносить страждання у життя людей та створює перепони для економіки та бізнесу. У цей складний період ми повинні піднімати та обговорювати питання індійсько-української дружби та співробітництва. Тому, що рано чи пізно війна закінчиться і нам доведеться не тільки наново досягати колишнього рівня взаємовідносин між нашими країнами, але й подвоювати та потроювати його. Індійська діаспора та бізнес-спільнота протягом цих складних часів не залишаються осторонь та всіляко підтримують українське суспільство, військових, волонтерський рух. Наприклад, провідні індійські фармацевтичні компанії надали гуманітарної допомоги Україні більше ніж на 10 мільйонів доларів США та продовжують постійно це робити. Багато представників індійського бізнесу в Україні, включаючи керівника та співробітників К⁰ «Індраяні Оверсиз», продовжують допомагати внутрішньо переміщеним особам, дітям, постраждалим від російської агресії, волонтерам. Він запевнив учасників конференції, що індійський бізнес, який працює в Україні, зробить все можливе щоб й надалі надавати аналогічну допомогу, його представники в Україні

будуть не тільки докладати всіх зусиль у цьому напрямку, але й візьмуть участь у післявоєнному відновленні країни

По закінченні Пленарного засідання робота конференції була продовжена у чотирьох наукових секціях. Надзвичайно активно і плідно пройшла робота Секції «Індія в умовах сучасних глобальних викликів. Міжнародні відносини Індії».

У доповіді на секції по темі «Стратегія Індії як голосу Глобального Півдня» кандидат історичних наук, доцент, завідувач відділу історії країн Азії та Африки ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України» *Швед В.О.* відзначив, що на рубежі 2022–2023 років Індія розпочала свій новий геополітичний проект – «Голос Глобального Півдня». На думку доповідача, поява цього проекту була обумовлена трьома найголовнішими чинниками: по-перше, необхідністю нейтралізувати звинувачення Індії у небажанні приєднатися до антиросійських санкцій після початку російської агресії проти України й таким чином зберегти свій міжнародний авторитет та імідж (Індія взагалі виступає проти будь-яких санкцій); по-друге, завданням створення у нових геополітичних умовах формату боротьби за лідерство серед країн, що розвиваються, під новим прапором: «Голос Глобального Півдня»; по-третє, для досягнення внутрішньої мобілізації індійського електорату у процесі загальних виборів 2024 року для перемоги Н. Моді та його партії на парламентських виборах. Захід вбачає у новому геополітичному проекті Індії дієвий засіб протистояння Китаю і у зв'язку з цим розглядає Індію як свого важливого партнера.

Кандидат історичних наук, доцент, завідувач відділу трансатлантичних досліджень ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України» *Толстов С.В.* виступив на секції зі змістовною доповіддю на тему «Роль і статус Індії в умовах багатопольярного міжнародного порядку», у якій представив глибокий аналіз місця і ролі Індії в умовах сучасних геополітичних змін. Він акцентував увагу на тому, що Індія ще не стала на сьогодні дійсним глобальним лідером, але успішно просувається у цьому напрямку, демонструючи високі темпи розвитку ВВП, по показниках котрих вона має усі шанси за певний період часу (приблизьмо 15 років) увійти у трійку світових лідерів. На цьому шляху Республіка Індія робить титанічні зусилля у багатьох галузях свого національного розвитку, успішно використовуючи при цьому свій вже давно усталений статус сильного регіонального лідера та вміло й наполегливо проводячи свою зовнішню політику у регіоні Південної та Східної Азії.

Під час доповіді кандидата філософських наук, доцента, провідного наукового співробітника ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України» *Шморгуна О.О.* «Цивілізаційна компаративістика сучасних Індії та Китаю в контексті всесвітньо-історичного розвитку» на основі аналізу та порівняння суттєвих відмінностей у

формуванні державності Індії та Китаю були розкриті причини стрімкого, переважно екстенсивного, економічного зростання КНР, що відбувалось з початку 1980-х років. Були також проаналізовані витoki нинішньої системної кризи і пов'язаного з нею зовнішньо-експансіоністського курсу цієї країни (який, зокрема, у наш час проявляється у активній підтримці імперсько-загарбницької російської агресії проти України). У доповіді було наголошено на суттєвій відмінності від китайської моделі «світової фабрики» нинішніх позитивних змін в індійській економіці, що насамперед базуються на розвитку сфери ІТ та програмного забезпечення. Доповідач також висловив свою думку про те, що за нинішньої вибухонебезпечної міжнародної обстановки, а також безпосередньо під тиском сучасних зовнішньополітичних загроз у південно-тихоокеанському та центрально-азійському регіонах (у тому числі з боку активно підтримуваного Китаєм та традиційно антиіндійські налаштованого Пакистану), Індії варто серйозно переглянути свою політику нейтралітету та невтручання, у тому числі в питанні нинішньої російсько-української війни.

Кандидат політичних наук, доцент, Учений секретар ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України» *Деменко О.Ф.* у науковому докладі «Еволюція політики Індії відносно російсько-української війни» проаналізував надзвичайно актуальні питання, в першу чергу важливі для України. На великому фактичному матеріалі він продемонстрував позитивні тенденції, що спостерігаються останнім часом у зовнішньополітичному курсі Республіки Індія по відношенню до України та російської агресії проти нашої країни. Він підкреслив надзвичайне значення для української сторони як дипломатичної підтримки Індії на Світовому Форумі Миру в якості «Голосу Глобального Півдня», так індійської гуманітарної допомоги, що збільшується; вона є особливо важливою у сфері медицини та фармакології для ЗСУ, населення, постраждалого від російської агресії, дітей, волонтерів. Не зважаючи на те, що на сьогодні Індія не може з ряду серйозних внутрішніх та зовнішніх причин різко засудити російську агресію та розірвати дипломатичні відносини з РФ, вона останнім часом демонструє все більш чіткій ракурс у бік підтримки України, активно виступає за ядерну та екологічну безпеку, за необхідність найскорішого вирішення проблем війни мирним справедливим шляхом.

На сьогоднішній день, Індія посідає особливе місце серед країн постколоніального світу, адже від самих початків існування як незалежної держави вона торує власний шлях розбудови демократичного суспільства, розвитку економіки, зміцнення позицій у системі міжнародних відносин – підкреслив у своїй доповіді «Основні вектори зовнішньої політики Індії щодо країн Центральної Азії» кандидат історичних наук, доцент, провідний науковий співробітник ДУ «Інститут всесвітньої

історії НАН України» *Цанко О.М.* Існування демократичних традицій, дотримання зважених принципів у зовнішньополітичній діяльності та успіхи у проведенні економічних реформ сприяли тому, що Індія нині є не лише визнаним лідером у південноазійському регіоні, а й одним з провідних гравців на геополітичній карті світу, позиції яких з кожним роком зміцнюються. Важливу роль у формуванні політики Індії щодо країн Центральної Азії, відіграють безпековий та енергетичний фактори, у той час як економічний чинник не відіграє надто помітної ролі. Цей підхід корелюється із сучасною безпековою політикою Індії, в основі якої лежить концепція «васудхайва кутумбакам» – «світ, як велика родина», сутність якої полягає у тому, що всі держави світу, як члени єдиної родини, мають об'єднатися у боротьбі із загрозами, які виникають у процесі світової еволюції. Ця концепція базується на принципах плюралізму, синергізму та мирного співіснування. У своєму виступі доповідач зробив ретельний аналіз чотирьох основних векторів зовнішньої політики Індії у Центральній Азії.

У доповіді кандидата історичних наук, старшого наукового співробітника, провідного наукового співробітника ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України» *Лукаш О.І.* «Модель розвитку сучасної Індії: ретроспектива за роки незалежності» був представлений комплексний аналіз проблем модернізації сучасної Індії в останні три десятиріччя. Було продемонстровано, що задля модернізаційних перетворень країна обрала ефективну, але складну гібридну модель розвитку. Індійська модель суттєво відрізняється від східноазійської, вона не схожа на жодну іншу, це особливий тип моделі розвитку. Перед дослідниками Індії постає величезна перехідна економіка із яскраво вираженими контрастами. Зокрема, високий рівень освіти та великий сектор висококваліфікованих фахівців поєднується з сотнями мільйонів неписьменних, значний середній клас (що є далеко не в кожній перехідній економіці) – з масовою бідністю. Наявність контрастів характерна для всіх країн із перехідною економікою, які швидко розвиваються. Однак в Індії є особливість, що властива майже їй одній – поєднання так званих «трьох світів», трьох соціально-економічних моделей розвитку, що спостерігаються у наш час. Такого унікального поєднання, очевидно, немає в жодній іншій країні, саме воно у значній мірі визначає особливості індійської моделі розвитку та успішні перетворення у Республіці Індія на шляху модернізації.

На засіданні Секції «Філософія та релігії, мови і література Індії» було заслухано 7 доповідей. Доктор філософських наук, доцент Київського інституту Національної гвардії України *Матвеев В.О.* зробив доповідь на тему «Концепція ненасильства у філософських поглядах Махатми Ганді». Автор детально розглянув деякі концепти, пов'язані з

філософськими поглядами Махатми Ганді, а саме: «агімса» та «сат'я». В ході обговорення доповіді було проаналізовано також концепт «Рам радж'я»

Кандидат педагогічних наук, доцент Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка (до 2020 р.), викладач мови гінді та доцент Київського університету «Східний світ» та Київського національного лінгвістичного університету (2003–2019 рр.) *Довбня К.В.* представила слухачам доповідь «Методи досягнення стану Шиви за «Тантралокою» Абгінавагупти». Автор проаналізувала специфіку чотирьох методів-упая, представлених у вищезазначеному санскритському тексті, званому серед науковців як енциклопедія кашмірського шиваїзму. Після доповіді були обговорені питання, пов'язаного з етичними ідеями «Тантралоки» та суттю поняття «стан Шиви».

Кандидат філологічних наук, старший науковий співробітник Інституту філософії імені Г.С. Сковороди НАН України *Кіхно О.В.* зробив доповідь за темою «Питання межових станів свідомості в Інтегральній йозі Шрі Ауробіндо Гхоша та філософії Тейяра де Шардена». Присутні обговорили «духів війни» в Інтегральній йозі Шрі Ауробіндо та провели аналогії з військовими діями в Україні на даний момент.

Випускниця аспірантури Інституту філософії імені Г.С. Сковороди НАН України *Калантарова О.Ю.* зробила доповідь «Вчення Калачакри: ключ до буддійської есхатології». В процесі обговорення даної доповіді були розглянуті також підходи до перекладу з санскриту та тибетської мови таких понять, як «млеччха», «пашу» та «дгарма».

У межах підсекції «Мови і література Індії» виступили три учасники. Старший викладач Київського національного лінгвістичного університету *Бесєдіна В.В.* ознайомила слухачів із прислів'ями та приказками як невід'ємною складовою індійської лінгвокультури. Автор запропонувала власну класифікацію індійських прислів'їв за образністю та надала цікавий наочний матеріал з ілюстраціями дослідження. Дану тему продовжив розкривати у своїй доповіді й студент Київського національного лінгвістичного університету *Ремесло А.В.* «Прислів'я та приказки в мові гінді». Одна з доповідей викладача мови гінді Київської гімназії східних мов № 1 *Дудник М.О.* стосувалася викладання мови гінді в середній школі та викликів сучасності. Слухачі обговорили сучасний стан вивчення цієї мови учнями молодших класів, погодинне навантаження вчителя східної мови та здатність дітей навчатися в умовах війни.

На секції «Гуманітарні зв'язки України та Індії. Культура і мистецтво» віце-президент, секретар громадського об'єднання «Товариство Україна – Індія» у 1992–2023

роках *Устінова В.Ф.* у своєму виступі на тему: «Міжнародна програма по відновленню здоров'я дітей та юнацтва під час війни в Україні» розповіла про міжнародну програму по відновленню здоров'я дітей та юнацтва під час війни і післявоєнний період, в якій брав участь представник індійського центру Heartfulness в Україні *Арнаб Ройчурамоні*. У своєму виступі він акцентував увагу на необхідності досягнення духовного розвитку та рівноваги як шляху до миру та взаєморозуміння в усьому світі.

Голова правління громадського об'єднання «Товариство Україна – Індія» у 2019–2022 роках, Заслужений лікар України *Ничипорук В.І.* у доповіді «Йога в Україні: минуле, сучасне, майбутнє» представив ретроспективу розвитку йоги в Україні. Про цікавий досвід синтезу давньої медицини України та індійських методик лікування доповіла директор Центру відновлення та підтримки здоров'я дітей та дорослих (Львівська область) *Стешенко Л.П.* у своїй доповіді на тему: «Синтез давньої народної медицини України та індійських аюрведичних методик лікування».

Дослідження колекцій музеїв України та Польщі, присвячених індійському художньому мистецтву, були представлені у доповідях кандидата історичних наук, наукового співробітника Інституту сходознавства імені А.Ю. Кримського НАН України *Філь Ю.С.* «Мистецтво *каланхарі* штату Андхра-Прадеш в колекції національного музею Познані» та старшого наукового співробітника Національного художнього музею України Скоблікової М.І. «Індія очима українського художника О. Ковалю». На секції також виступили представники індійського танцювального мистецтва – директор студії східних танців «Шовковий шлях» *Бакаєв І.О.*, якій у своїй доповіді «Фестивальний рух в Україні як культурний процес взаємовідносин з Індією: історія, проблеми, перспективи» доповів про фестивальний рух в Україні як важливий напрямок культурних українсько-індійських зв'язків.

Значний інтерес викликала також доповідь *Поліхи Н.І.* «Діяльність української громади в Республіці Індія в 2016–2022 рр.», у роботі якої вона брала активну участь. Доповідь директора Чутівського краєзнавчого музею (Полтавська область) Бафталовської Г.С. «Історичний портрет: Павло Григорович Ріттер – видатний діяч української індології (за матеріалами експозиції музею в Чутове)» була присвячена одному з засновників та видатному діячу української індології – П. Г. Ріттеру. Завершила роботу секції експерт і координатор Українського культурного фонду і культурного проєкту «Київкульткластер» *Бабій О.В.*, яка у своєму виступі до 100-річчя Радж Капура розповіла про видатну легенду індійського кіно та продемонструвала свою доповідь уривками фільмів за його участю.

Наукова конференція завершилася прийомом та культурною програмою у Резиденції Посла Республіки Індія в Україні пана Харша Кумара Джейна, якій дав високу оцінку організації та проведенню конференції у форматі of-line, професійному рівню

наукових доповідей та виступів, він висловив велику подяку Голові Оргкомітету, Голові Всеукраїнської асоціації індологів, керівництву ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України» за високий рівень проведення важливого міжнародного наукового заходу з індології.

За результатами конференції зроблено основні *висновки*, озвучені під час *Закриття конференції*:

1) організація та успішне проведення V-ї Всеукраїнської конференції індологів засвідчили, що індологічний напрям сходознавчої науки в Україні продовжує розвиватися та поширюватися, незважаючи на важкі умови й серйозні труднощі, викликані епідемією COVID-19 та російською агресією проти України; цей висновок підтверджує той факт, що на конференцію було подано 44 заявки на наукові доповіді з різних проблем індології, 34 з котрих були заслухані на Пленарному засіданні та чотирьох наукових секціях; у процесі засідань усіх секцій відбулися корисні, цікаві дискусії з розглянутих проблем;

2) питання війни та миру, позиція Індії відносно російсько-української війни обговорювалися практично під час усіх наукових доповідей та дискусій, висновки цих наукових обговорень будуть оприлюднені та опубліковані у матеріалах та тезах конференції у 2024 році та можуть бути використані при формуванні та розробці *Національної стратегії розвитку відносин між Україною та Республікою Індія* на наступні роки;

3) Оргкомітет та делегати прийняли рішення про публікацію матеріалів конференції у виданнях Всеукраїнської асоціації індологів – збірниках наукових праць «Індія: давнина і сучасність», «Індологія в Україні», журналах «Проблеми всесвітньої історії» та «Східний світ».

Лукаш Ольга Іванівна,
Голова Всеукраїнської асоціації індологів,
Голова Оргкомітету конференції,
кандидат історичних наук,
провідний науковий співробітник
ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України».

Див. також:

[Програма конференції.](#)

[Фотозвіт](#)